

UN CIRC AL PATI DE CASA

Els textos, molt breus, ens fan pensar immediatament en Quim Monzó

Aquesta antologia de contes de Damià Bardera i Poch, nascut a Viladamat (l'Alt Empordà), inclou una selecció de contes publicats en altres reculls, a més d'alguns d'inèdits. L'autor va començar la seua aventura literària amb un llibre de poesia, i ha publicat, a més, una novel·la i diversos assajos, però el conte, o més aviat el microconte, centra la seua producció.

Tal com Toni Sala apunta en el pròleg, les característiques dels relats ens fan pensar immediatament en Quim Monzó: textos molt breus —el conte més curt, “Gàbia” té dues línies—, que trenquen tòpics i subverteixen les expectatives del lector.

Per la brevetat, els contes estan exempts de retòrica i van a l'essencial. Una frase, una pinzellada, i ens posem ràpidament en situació. El conte “La mà” s'inicia així: “A casa, érem pobres: dos nens petits i el pare enlloc.” De vegades, l'inici és especialment sorprenent: “Quan tenia quinze anys, passejant pel poble vaig ensopegar amb un dit, *ungla inclosa*.” —La cursiva és meua.

De membres tallats, n'hi ha, i molts. L'autor explora el tema tabú de l'amputació. Ja en el primer conte de l'antologia, “El *cavallitu*”, llegim : “Vaig néixer sense cames i volia que m'instal·lessin damunt la sella d'un *cavallitu* de fires i no baixar-ne mai més”. Altrament, hi apareix ja un altre tema freqüent: la mirada, la imaginació infantil sobreposada sobre la realitat.

En “La mà”, la mare del protagonista perd la mà dreta en tallar-li-la el carnisser quan ella intentava robar-li per donar menjar als seus fills, mentre que en “Història d'amor”, la professora “tenia una cama més llarga que l'altra i en una de les sabates portava un pam de goma a la sola.”

En “El circ”, un lleó devora un braç del pare del narrador, domador de feres, i posteriorment “Rasss!”, una màquina de la fàbrica s’empassava l’únic braç que li quedava al pare”. I en “El lloro”, el nen que havia de dir-se Enric, en perdre un ull al nàixer, passa a dir-se Polífem.

El tema arriba fins a límits paroxístmics. En “Nadal”, conte absolutament surrealista, el protagonista vol regalar a la seua família –i al gos– els òrgans que aquests necessiten que els siguen trasplantats.

Aquesta mirada alternativa i subversiva afecta especialment els contes clàssics per a xiquets, que se’ns presenten sota una nova llum pertorbadora. En “El príncep” Blancaneu és reimaginada com una noia amb pulsions eròtiques reprimides, amb somnis en què set nans la grapegen i la llepen, alhora que el príncep l’ha abandonada perquè «Ell volia, ell volia...», i ella... no. Mentrestant, en el transcurs de la confessió, el seu interlocutor va excitant-se cada vegada més.

En “La princesa” el director d’una escola decideix fer una representació medieval amb els alumnes disfressats de representants de les diverses classes socials. Vida real i representació acaben confonent-se.

En “Una història d’amor”, un relat en *mise en abyme*, el protagonista, un nen que escriu relats violents, bruscos, rocambolescos i una mica macabres —en paraules dels professors— s’enamora de la seua professora coixa, “un amor impossible separat per l’edat i una cama ortopèdica futurista”. En una reunió amb el director, la professora mira al nen “de cua d’ull, tímida”, i posteriorment allarga la cama bona per tocar-li la sabata.

Queda palès que la majoria dels protagonistes dels relats són xiquets, perquè la mirada infantil és força diferent de la dels adults, capaços de veure les convencions des de fora. Però per això mateix, el comportament infantil pot anar associat a un cert gust pels actes violents. La violència impregna molts dels relats. Ja hem parlat de les amputacions violentes.

Tampoc no és que la violència aparega sempre associada als actes infantils —per exemple, en “Tot s’aprofita” se’ns relata la matança d’una vaca, i la violència cap als animals recorre tot el conte— però sí que es relata a través de la mirada d’un nen.

La violència i la crueltat són, la majoria de les vegades, gratuïtes. En “Vocació” el narrador confessa, com si fora la cosa més normal: “Vaig pensar en el dia que la meva germana no va xutar bé la pilota i li vaig etzibar un cop de puny al ventre”. I “Menjar de gat” és tot un exemple de l’impuls sàdic.

Si el nen hi troba tants animals, és perquè es troba al món rural. Bardera ha passat la infantesa en un petit poble de l’Alt Empordà. L’autor aprofita el folklore i els costums propis d’aquesta escenografia. El poble esdevé un circ on campen bojos, borratxos i sobretot mutilats.

Infants i animals, a més, són éssers en certa manera propers, no només pel contacte freqüent, sinó pel menor control dels impulsos i de les emocions. En “De quatre grapes” es reformula el mite de l’infant salvatge, mig nen, mig llop, ací portat fins a l’absurd: l’infant acabarà sent doctor en lingüística comparada. Al contrari, en “l’Os”, és l’animal qui s’humanitza progressivament.

En l’era digital actual, on habitualment ens trobem immersos en textos breus i concisos, com ara *tweets* o missatges de text, crec que els contes poden ser la manera adequada de mantenir viu el nostre gust per la narrativa i d’enriquir la nostra experiència lectora. Pense que aquesta antologia, com a mínim, us fascinarà alhora que de segur us traurà sovint un bon somriure.